

Cases amb noms i cognoms

Es pot descobrir com vivia la burgesia des d'un saló de sostres alts i vitralls al passeig de Gràcia o entrar en un palau barroc del XVIII per resseguir la història humana de Barcelona

MARIA ORTEGA

Com si es tractés d'un d'aquells formats televisius que ens presenten les famílies –adinerades– que viuen en pisos luxosos amb ascensor privat o en cases amb piscina climatitzada i jardí, però fent un viatge en el temps per descobrir qui i com vivia fa dècades –o fins i tot segles– en finques com les precioses cases modernistes del passeig de Gràcia. Laura Pastor i la Isabel Vallès fa cinc anys que programen visites per edificis singulars de la ciutat, majoritàriament de propietat privada, per explicar vivències poc conegudes. Volen completar la història de Barcelona des de les seves cases. I, sobretot, des de la història de les famílies que les van habitar i la manera com hi vivien. Així ho han recollit al llibre **Cases singulars, personatges singulars**. Començant, per exemple, per la majestuosa Casa Lleó i Morera, al passeig de Gràcia amb Consell de Cent, l'itinerari ens trasllada més de cent anys enrere.

Per a molts és l'edifici on hi ha una botiga de Loewe. Això sí, una finca espectacular que no té les cues de turistes d'altres edificis del passeig, com la Pedrera. La Casa Lleó i Morera és un dels grans exponents del passeig de Gràcia burgès. Del passeig ric. És el resultat de la reforma integral que va fer a principis del segle XX Lluís Domènech i Montaner a una finca que data del 1864, l'antiga Casa Rocamora. Però el que centra l'interès de Pastor i Vallès no és tant l'embolcall modernista espectacular que suposa aquesta finca, sinó qui i com hi va viure en la seva època d'esplendor. En aquest cas, Albert Lleó i Morera, la seva dona –Olinta Puiguriger– i els seus fills. Hi van viure entre terres de mosaic, vitralls, fusta treballada i sostres alts. I, com a senyors, sempre al pis principal, la planta noble. Als baixos hi havia –i hi continua havent– un local comercial i la resta de l'edifici es destina al lloguer.

Parets que parlen

Com passa sovint a les cases burgeses, la història de la família es llegeix a les parets. Per exemple, en uns relleus espectaculars, obra d'Eusebi Arnau, que al rebedor relaten una cançó popular de bressol: *La dida de l'infant rei*. Una nana que a la casa Lleó i Morera es relaciona amb la tràgica història familiar. Narra com el rei i la reina se'n van de cacera i deixen el seu fill amb la dida, que encén un gran foc per escalfar-lo i es queda adormida. En despertar, troba el nen mort i, desesperada, demana a la verge que l'ajudi. Quan

A dalt, Albert Lleó i Morera (primer per la dreta) amb un grup d'amics a la tribuna posterior de la seva residència. MUSEU D'ART JAUME MORERA / LLEGAT DOLORS MOROS
Al mig, l'aspecte actual d'una de les tribunes de la finca, i, a baix, Isabel Vallès i Laura Pastor a la casa Lleó i Morera. PERE TORDERA

tornen els reis troben el fill despert i enjogassat. La història recorda, a les parets del rebedor, la mort, poc després de néixer, del primer fill del matrimoni, l'Albert.

Les aficions del pare de família –metge de professió– també són visibles en aquest edifici del passeig de Gràcia, propietat ara de Núñez y Navarro. Albert Lleó era un entusiasta dels avenços tecnològics –molt concretament, del motor d'explosió– i al primer pis de l'edifici, a les balconades, hi ha quatre escultures que sustenten invents: el gramòfon, el llum elèctric, el telèfon i la càmera de fotografier. Com moltes cases de l'Eixample, té les inicials del propietari sobre la porta d'entrada. El saló principal, el que s'aixeca sobre el passeig de Gràcia, és el que permet un viatge més clar en el temps per imaginar les recepcions, la vida més pública de la burgesia. La finca va ser de la família fins al 1943, quan la va comprar per 3 milions de pessetes la Sociedad Mercantil de Bilbao.

Més enllà de Gaudí

“Sabem molt poca cosa de les famílies que van viure en edificis que són emblemes de Barcelona”, remarquen les autores del llibre i posen com a exemple més clar el del senyor Batlló, que dona nom a un dels edificis icònics de la ciutat però que gairebé no té bibliografia que expliqui qui era i com va viure. La casa Batlló s'aixeca a l'anomenada Illa de la Discòrdia del passeig de Gràcia. Quan l'industrial Josep Batlló va comparar l'edifici tenia la idea de convertir-lo en una residència de luxe que s'adigués a la categoria social que la família havia adquirit. El condicionava, però, el fet de tenir a tocar la casa Amatller, que Puig i Cadafalch havia transformat just cinc anys enrere i, per això, va contractar qui va considerar l'únic arquitecte capaç de fer una obra a l'altura de les circumstàncies: Antoni Gaudí, que va fer repicar els murs i els va revestir amb un identitari trencadís de vidre.

“És difícil despertar interès per l'arquitectura barcelonina més enllà de l'obra de Gaudí, tant pel que fa al públic turista com al local”, expliquen Vallès i Pastor, que encara se sorprenden que moltíssims barcelonins no hagin entrat mai a visitar la casa Batlló. I això que, en aquest cas, sí que es tracta d'una obra de Gaudí.

“Passejar per cases com la Batlló, l'Amatller o la mateixa Lleó i Morera permet fer-se una idea de com es vivia al passeig de Gràcia dels rics”, apunten, i especifiquen que es tractava d'una

El taller d'Oleguer Junyent durant una representació el 1927. ARXIU CONXITA BADIA

“burguesia industrial que va fer grans fortunes i va fer construir aquestes cases precioses” i que tenia interessos no només econòmics sinó també artístics i culturals.

Oleguer Junyent i Sans (Barcelona, 1876), per exemple, era nét d'un espardenyer que, a més, organitzava el Carnestoltes del barri del Born. I va heretar de pare i avi la vocació artística i festiva. Després de formar-se en belles arts, va treballar com a interiorista i va intervenir en la decoració del Cercle del Liceu. Es va dedicar intensament a l'escenografia teatral: va fer escenografies wagnerianes per al Liceu. Junyent va compartir taller amb Josep Pey al carrer Bonavista de Gràcia i el 1909 va aconseguir adquirir una casa d'una sola planta just al davant de l'estudi. La va comprar –després d'haver-la convertit en objecte dels seus desitjos– a una novícia del convent de Vallonzella que va resultar ser-ne la propietària i que després de la Setmana Tràgica va decidir desfer-se'n a qualsevol preu. Ell va aixecar-hi un pis més i hi va instal·lar el seu domicili, totes les seves col·leccions i el taller.

Una maleta de records

El 1908 es va embarcar en l'aventura de fer la volta al món i se'n va sortir força perquè, com remarquen les autores del llibre, un dels grans atractius del seu taller és la maleta plena de records d'aquell viatge. Oleguer Junyent va viure en aquesta casa fins a la seva mort, el 1956, i la va deixar en herència a la seva neboda Maria. Avui continua plena de mostres de la seva creativitat i dels conjunts d'art medieval i peces d'arts decoratives que col·leccionava.

Més que en els totxos –o més ben dit, en els espectaculars sostres, terres i vitralls–, en les seves visites per les cases singulars, Vallès i Pastor posen l'accent en les vivències i col·leccionen anècdotes. Com la del cop que Inés Moxó, que a dia d'avui encara viu al majestuós Palau Moxó, a la plaça de Sant Just, veient que el dia era fred i plujós, va fer passar tots els visitants i els va convidar a un cafè. Exercint d'amfitriona. D'amfitriona d'un palau que es va començar a construir el 1770 i es va enllestir el 1773. Es tracta d'un casalot d'estil barroc, al cor de la Barcelona medieval, amb una planta baixa en què encara s'intueix per on accedien els carruatges.

“Un dels moments més emocionants de tots aquests anys estirant el fil de les històries familiars de les persones que viuen en aquestes cases va ser el dia que vam convèncer la Inés per obrir al públic les golfes del palau: és on vivia el servei i estan exactament igual que quan van decidir tancar-les als anys cinquanta, relata Isabel Vallès.■